

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
ТЕМА 1. ВСТУП ДО ФІНАНСОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	8
1.1. Поняття фінансової економіки: історична ретроспектива	8
1.2. Предмет і методологія дослідження фінансової економіки	14
1.3. Світова фінансова архітектура: тенденції та перспективи	18
ТЕМА 2. ФІНАНСОВІ РИНКИ ТА ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА ...	22
2.1. Фінансові ринки: сутність, особливості та класифікація	22
2.2. Фінансові ринки та відсоткові ставки.....	26
2.3. Теорія фінансової поведінки економічних агентів.....	31
ТЕМА 3. РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ: ПІДХОДИ, МЕТОДИ, ІНСТРУМЕНТИ	38
3.1. Мета та завдання регулювання фінансової інфраструктури	38
3.2. Принципи регулювання інфраструктури фінансового ринку	43
3.3. Державне регулювання фінансових ринків: України та ЄС.....	47
ТЕМА 4. ФІНАНСОВІ ПОСЕРЕДНИКИ: ОПЕРАЦІЇ ТА АНАЛІЗ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ.....	51
4.1. Сутність, різновиди фінансових посередників та їх функції.....	51
4.2. Банківські фінансові посередники та види операцій, які вони здійснюють	55
4.3. Небанківські фінансові посередники: зміст, місце і роль у банківській системі, основні функції і операції	62
4.4. Аналіз діяльності фінансових посередників. Баланс фінансової системи і економічна рівновага.....	70
ТЕМА 5. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФІНАНСОВОГО РИНКУ	73
5.1. Міжнародні інформаційні системи на фінансовому ринку	73
5.2. Програмне забезпечення прийняття рішень.....	86
5.3. Програмно-технічні засоби для виконання операцій з фінансовими інструментами.....	91
5.4. Основні характеристики СУБД у фінансах	95

ТЕМА 6. КРЕДИТНІ ІНСТРУМЕНТИ.....	100
6.1. Кредитування	100
6.2. Облігаційні позики.....	111
6.3. Краудфандинг	116
ТЕМА 7. ФІНАНСОВІ РОЗРАХУНКИ	121
7.1. Теперішня вартість капіталу	121
7.2. Альтернативна вартість капіталу.....	126
7.3. Проблемні питання оцінки вартості капіталу.....	128
ТЕМА 8. ОЦІНКА ВАРТОСТІ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ...	133
8.1. Рейтингування та національна рейтингова шкала.....	134
8.2. Оцінка акцій	144
8.3. Оцінка боргових фінансових інструментів.....	151
8.4. Оцінка вартості деривативів	157
ТЕМА 9. ТЕОРІЯ ФІНАНСОВОГО ПОРТФЕЛЯ.....	168
9.1. Фінансовий портфель: сутність, складові та різновиди.....	168
9.2. Формування ефективного портфеля.....	170
9.3. Дохідність і ризику фінансового портфеля	175
9.4. Теоретичні засади та моделі теорії портфеля цінних паперів	182
ТЕМА 10. РОЗШИРЕННЯ ДОСТУПУ ДО ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ЗА ДОПОМОГОЮ БЛОКЧЕЙН ТА КРИПТОВАЛЮТ.....	200
10.1. Сутність поняття «блокчейн» та технології консенсусу.....	201
10.2. Особливості функціонування криптовалют.....	205
10.3. Децентралізовані фінанси та особливості їх функціонування.....	213
10.4. Криптові біржі як основа інфраструктури крипторинку	219
РЕКОМЕНДОВАНІ ТЕМИ ДЛЯ ДОПОВІДЕЙ.....	223
СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	225
ДОДАТКИ	233

ПЕРЕДМОВА

*Фінанси — це мистецтво передбачити,
що станеться, і заробити на тому,
що не сталося.*

Джон Мейнард Кейнс

Сучасна фінансова економіка перебуває у стані динамічного розвитку, що супроводжується глибокими структурними змінами як на національному, так і на глобальному рівнях. Стрімкий прогрес цифрових технологій, трансформація світової фінансової архітектури, поява новітніх фінансових інструментів і зміна поведінки економічних агентів в умовах невизначеності висувають нові вимоги до фахівців з фінансової економіки. Саме тому актуальним є створення сучасного навчального посібника, що дає цілісне бачення теоретичних засад і практичних інструментів аналізу, управління та регулювання фінансової системи.

Запропонований навчальний посібник має на меті надати систематизовані знання про фінансову економіку як галузь економічної науки, що вивчає функціонування фінансових ринків, оцінку вартості фінансових інструментів, механізми кредитування, принципи фінансового регулювання та використання інформаційних технологій у фінансовій сфері. Його структура побудована таким чином, щоб забезпечити логічне й послідовне вивчення основ фінансової економіки від базових понять до прикладних аспектів.

В даному посібнику висвітлюється еволюція фінансової економіки як науки, її предмет, методологія, а також аналізуються глобальні фінансові процеси та тенденції, що формують сучасну світову фінансову архітектуру. Це закладає теоретичний фундамент для подальшого вивчення дисципліни. Далі матеріал присвячено дослідженню

фінансових ринків — їх типів, функцій та механізмів дії. Особливу увагу приділено теорії фінансової поведінки економічних агентів, яка пояснює прийняття рішень в умовах ризику та інформаційної асиметрії.

Серед питань регулювання фінансової інфраструктури розглядаються підходи до організації та контролю функціонування фінансового середовища, особливості державного регулювання в Україні та країнах ЄС, а також принципи побудови ефективної системи фінансового нагляду.

В посібнику розглянуто діяльність фінансових посередників — як банківських, так і небанківських — із детальним аналізом їх функцій, видів операцій та впливу на фінансову рівновагу в економіці. Це дозволяє зрозуміти механізм трансформації заощаджень у інвестиції.

В сучасних умовах невід'ємною частиною фінансового ринку є інформаційні технології. Читач має змогу ознайомитися з фінансовими інформаційними системами, засобами підтримки прийняття рішень і сучасними ІТ-рішеннями для здійснення фінансових операцій.

Тематика кредитних інструментів розкрита з точки зору традиційних та новітніх форм кредитування, у тому числі облігаційні позики та краудфандинг, як альтернативні джерела фінансування, зокрема для малого бізнесу й соціальних проєктів.

Ключовими елементами у процесі прийняття інвестиційних і управлінських рішень є фінансові розрахунки, які докладно розглядаються у представленому посібнику. Читач знайде пояснення понять теперішньої та альтернативної вартості капіталу, а також практичні приклади оцінки вартості активів.

Також у книзі викладено методики оцінки таких фінансових інструментів, як акції, боргові цінні папери, похідні фінансові інструменти, розглянуто роль національних та міжнародних рейтингів у прийнятті інвестиційних рішень.

Далі читач має змогу знайомити із теорією фінансового портфеля, моделюванням його структури, оцінкою ризику й доходності. В посібнику вивчаються класичні й сучасні підходи до формування збалансованих портфелів у контексті динамічних ринкових умов.

Як фіналізація представленого посібника розглянуто особливо актуальне питання функціонування фінансових ринків в епоху цифровізації фінансового сектору. Розглядається потенціал блокчейну та криптовалют у забезпеченні доступу до фінансових послуг, інноваційні рішення у сфері фінансових транзакцій і децентралізованих платформ.

Навчальний посібник також містить перелік рекомендованих тем для дослідницьких доповідей, які сприятимуть поглибленню знань студентів, розвитку їх аналітичного мислення та формуванню практичних навичок.

Список літератури допоможе зорієнтуватися у джерельній базі та забезпечити академічну доброчесність при підготовці індивідуальних проєктів і наукових робіт.

Це видання стане в нагоді студентам різних спеціальностей, зацікавленим у вивченні фінансової економіки, викладачам, науковцям, а також практикам, які прагнуть осмислити сучасні тенденції фінансової науки та практики, засвоїти базові поняття та вдосконалити аналітичні компетентності в умовах глобальних трансформацій та діджиталізації.

ТЕМА 1. ВСТУП ДО ФІНАНСОВОЇ ЕКОНОМІКИ

*Економіка не просто описує світ,
а й показує, яким він мав би бути.*

Томаш Седлачек

- 1.1. Поняття фінансової економіки: історична ретроспектива.
- 1.2. Предмет і методологія дослідження фінансової економіки.
- 1.3. Світова фінансова архітектура: тенденції та перспективи.

Фінансова економіка є важливою складовою сучасної економічної системи, яка сприяє розвитку фінансової системи країни шляхом удосконалення фінансових інституцій та впровадження нових фінансових інструментів для забезпечення стабільності та розвитку національної економіки, особливо в умовах сучасних викликів та кризових ситуацій. В цій темі розглянуто поняття, предмет та методологія дослідження фінансової економіки, враховуючи історичний аспект.

1.1. Поняття фінансової економіки: історична ретроспектива

Фінансова економіка як наука сформувалася внаслідок розвитку економічних відносин, потреби в аналізі фінансових потоків та удосконалення механізмів управління грошима, капіталом і ризиками. Цьому сприяли еволюційні процеси розвитку суспільства та глобалізація світового середовища, яка вплинула на організацію структури суспільного виробництва, сегментування секторів економіки, а відповідно до зростання обсягів фінансових потоків.